

Emil Meyer, Frihandel og Beskyttelse. [Studentersamfundets Smaaskrifter Nr. 81—82.] Kbhvn., 1889. (36 S.)

Blandt »Studentersamfundets Smaaskrifter« er der efterhaanden blevet indlemmet flere Afhandlinger af økonomisk Interesse. Ifjor udkom saaledes Dr. Fridericias udmærkede Fremstilling af »den danske Bondestands Undertrykkelse og Frigørelse i det attende Aarhundrede«. Iaar aabner Kontorchef Emil Meyer, der allerede tidligere har bidraget til Samlingen med et lille Skrift »om Penge«, Rækken (den femte) med en Afhandling om »Frihandel og Beskyttelse«. Afhandlingen indeholder ikke nogen Afvejning af Grundene for og imod Frihandel eller Beskyttelse, er heller ikke noget Indlæg i Dagens Strid, men giver en kort, klar, populær, historisk Belysning af de kæmpende handelspolitiske Hovedretningers Sejre og Nederlag siden Merkantilismens Dage.

Léon Say, Les solutions démocratiques de la question des impôts. Conférences faites à l'école des sciences politiques. I—II. Paris, Guillaumin & Cie. 1886. (260 + 298 S.) (6 fr.)

Disse to smaa Bind indeholder otte Forelæsninger, holdte i 1886 ved »l'école des sciences politiques« i Paris. Foredragsholderen beskæftiger sig ikke — hvad Titlen dog kunde lade tro — med de enkelte Projekter og Forsøg paa en demokratisk Løsning af Beskatningsspørgsmaalet, der i Aarenes Løb er opstaaede rundt om i de forskellige Lande; — der findes overhovedet ikke overvætted megen Detail i hans Foredrag. Han karakteriserer i Almindelighed de Løsninger af Beskatningsspørgsmaalet, som han betragter som demokratiske, og søger at føre dem tilbage til deres Princip. I de tre første Foredrag stiller han sig paa et rent almindeligt Standpunkt; i de fem sidste kommer han mere ind paa det specielle.

Den Definition, han (p. 3) giver af »Demokratiet«, holder ikke ganske Stik; men det faar nu være. Det, han vil gøre gældende, er, at Demokraterne, hvor de kom til

Emil Meyer, Frihandel og Beskyttelse. [Studentersamfundets Smaaskrifter Nr. 81—82.] Kbhvn., 1889. (36 S.)

Blandt »Studentersamfundets Smaaskrifter« er der efterhaanden blevet indlemmet flere Afhandlinger af økonomisk Interesse. Ifjor udkom saaledes Dr. Fridericias udmærkede Fremstilling af »den danske Bondestands Undertrykkelse og Frigørelse i det attende Aarhundrede«. Iaar aabner Kontorchef Emil Meyer, der allerede tidligere har bidraget til Samlingen med et lille Skrift »om Penge«, Rækken (den femte) med en Afhandling om »Frihandel og Beskyttelse«. Afhandlingen indeholder ikke nogen Afvejning af Grundene for og imod Frihandel eller Beskyttelse, er heller ikke noget Indlæg i Dagens Strid, men giver en kort, klar, populær, historisk Belysning af de kæmpende handelspolitiske Hovedretningers Sejre og Nederlag siden Merkantilismens Dage.

Léon Say, Les solutions démocratiques de la question des impôts. Conférences faites à l'école des sciences politiques. I—II. Paris, Guillaumin & Cie. 1886. (260 + 298 S.) (6 fr.)

Disse to smaa Bind indeholder otte Forelæsninger, holdte i 1886 ved »l'école des sciences politiques« i Paris. Foredragsholderen beskæftiger sig ikke — hvad Titlen dog kunde lade tro — med de enkelte Projekter og Forsøg paa en demokratisk Løsning af Beskatningsspørgsmaalet, der i Aarenes Løb er opstaaede rundt om i de forskellige Lande; — der findes overhovedet ikke overvætted megen Detail i hans Foredrag. Han karakteriserer i Almindelighed de Løsninger af Beskatningsspørgsmaalet, som han betragter som demokratiske, og søger at føre dem tilbage til deres Princip. I de tre første Foredrag stiller han sig paa et rent almindeligt Standpunkt; i de fem sidste kommer han mere ind paa det specielle.

Den Definition, han (p. 3) giver af »Demokratiet«, holder ikke ganske Stik; men det faar nu være. Det, han vil gøre gældende, er, at Demokraterne, hvor de kom til

Magten, har villet hævne sig, — thi »Lysten til at hævne sig ligger ulykkeligvis (?) i den menneskelige Natur«; — de har efter at have vundet Sejren følt sig »fristede til at undertrykke dem, der tidligere holdt den store Mængde under Aaget«. Men saa fremkommer dette mærkelige: »den demokratiske Idé støttede sig oprindeligt paa Principer, der var absolut forskellige fra dem, som den nu hævder. Udgangspunktet ligner ikke Ankomstpunktet. Her er ikke Tale om en slet og ret Forskel; der er en Modsigelse mellem Udgangs- og Ankomstpunktet.« Demokratiet har oprindeligt bekæmpet Personalskatten og søgt at opnaa, at alle blev stillede lige for Loven, thi i denne Lighed saa det Retfærdigheden; — senere har det trot »at finde Retfærdigheden i en ny Ulighed, — en Ulighed, der skulde skaffe det Satisfaktion paa deres Bekostning, der tidligere undertrykkede det. For at skaffe sig denne Art Satisfaktion forlangte det tilbage den Personalskat, som det saa ofte havde fordømt, og hvoraf det vil betjene sig for nu, da Turen er kommen til det, at skaffe dem, der sammen med det kom til Magten, Fordele.«

Allerede hvad her er anført, lader formode, at Forf. er en Modstander af den demokratiske Bevægelse, der gaar ud paa at faa Forskellighederne i Borgernes økonomiske Kaar udjævne ved Hjælp af Personalskatten. Han er i Virkeligheden i den Grad en Modstander af Personalskatten, at han siger, at »vor Civilisation vilde vige tilbage med flere Aarhundreder«, hvis Personalskatten sejrede.

Men de Argumenter, Forf. anfører for at bevise det nævnte formentlige Omslag i den demokratiske Opfattelse er i Virkeligheden ikke altid saa særdeles overbevisende. For at bevise, at det, Demokratiet forlangte, da den franske Revolution i 1789 udbrod, var Personalskattens Afløsning af Realskatten, anfører Forf. følgende Ord, som en Taler d. 16. Septbr. 1790 udtalte i den franske Nationalforsamling: »Forsamlingen forlanger en retfærdig Fordeling, og særligt at der i Beskatningsspørgsmaal ses bort fra enhver Klassefordeling af Borgerne. Denne Beskatningsreform er

nødvendig for at enhver kan komme til at betale i Forhold til sin Evne og ikke, som tidligere, efter Tarifer, hvis Grundvold — tildels hvilende paa Personernes Forhold og Stand — i hvert enkelt Tilfælde medførte en Anvendelse af Loven, der stod i Strid med den Aand, der burde have dikteret den.« En saadan Udtalelse beviser, at Taleren var imod de da bestaaende Skatter, som Demokratiet ganske vist ikke kunde forsonse sig med; men forøvrigt beviser den ikke noget om Demokratiets Forhold til Spørgsmaalet om Personal- eller Realskatter; i Talerens almindelige Udtryk om at Borgerne bør »betale i Forhold til deres Evne«, om »Retfærdigheden« og om »Borgernes Klassefordeling«, kan der nemlig indlægges et saare forskelligt Indhold.

Hvad Forf. yderligere anfører om »la taille personnelle« under *l'ancien régime* beviser, at denne Form af Personalskat var yderst forkastelig, — men det beviser intet imod Personalskatter overhovedet. Der kan være meget god Konsekvens i at være Modstander af en og Tilhænger af en anden Form af Personalskatter. At disse Skatter er »vilkaarlige«, har de i Virkeligheden tilfælles med alle Skatter. Det kommer ikke an paa at fjerne »Vilkaarligheden« overhovedet; thi det er umuligt; men det gælder at undgaa den Art Vilkaarlighed, der gaar ud paa at lade de fattige betale for de rige. Det var imod den Art Vilkaarlighed, at det ældre Demokrati kæmpede, og det er ret beset netop den samme Vilkaarlighed, det moderne Demokrati vil tillivs. Man kan ikke være afskaaret fra at kunne anbefale Indkomstskatten, af den Grund, at man har bekæmpet Kopskatten. Dog synes dette at være Forf.s Mening; thi — siger han — Kopskatten er det første Led i en Udviklingsrække, hvis sidste Led er Indkomstskatten; Kopskatten er Udgangspunktet; men da det, saa snart man begyndte at prøve denne Skat i Praxis, viste sig nødvendigt at lempe den, f. Ex. saaledes at en Rig kom til at bære flere Portioner, medens flere Fattige i Fællesskab fik en Portion at bære, kom man til den graduerede Kopskat; men den graduerede Kopskat gik let over til at blive Klasseskat,

og Klasseskatten blev til Indkomstskat. Men ligeoverfor Forf. maa man bemærke, at Afstanden mellem Udgangspunktet og Slutningspunktet i denne Udviklingsrække er saa stor, at det sidste Led i Virkeligheden ikke engang ligner det første saa meget som et Menneske ligner en Abe, og at man derfor, uden at komme i Strid med sig selv, godt kan acceptere det sidste samtidigt med at man forkaster det første.

Efter i sit første Foredrag at have talt om »Ligelighed« i Beskatningen, kommer Forf. i sit andet ind paa Spørgsmaalet om »Retfærdigheden«, hvilket atter fører til Spørgsmaalet om en »eneste Skat«: kunde man paapege en Skat, der var retfærdigere end alle øvrige, vilde Tanken om at gøre denne til den eneste Skat ligge nær. Her dvæler Forf. særligt ved Vaubans »dime royale«, Fysiokraternes Skat og Beskatningskongressen i Lausanne 1860.

Det tredje Foredrag behandler Spørgsmaalet, om Skatten tør benyttes som Middel til at udjævne Forskellen mellem Rig og Fattig. Tanken herom viser Forf. langt fra sig, som man kan tænke. Han hører til den gamle »liberale Skole«, og den gaar ud fra, at »Samfundet maa tages, som det er, d. v. s. som ordnet ved naturlige Love«, og at det vilde være ørkesløst at spekulere over en Ordning, der sikrede »le maximum de bien et le minimum de mal dans l'humanité«. Aabenbart tror Forf., at den bestaaende Ordning er den bedst mulige.

I dette Foredrag refererer Forf. en Samtale, han i sin Ungdom havde med den bekendte engelske Nationaløkonom Senior. Say havde henledet den engelske Økonoms Opmærksomhed paa Staden Parises store Udgifter: meget svære Skatter opkrævedes her for at muliggøre Udgifter, af hvilke flere forekom Say meget angribelige, for Exempel Udgifter til kostbare Expropriationer og Anlægget af ny Bulevarde, hvis Nytte neppe vilde svare til deres Bekostelighed. Say beklagede sig kort sagt over Udgifternes overdrevne Størrelse og Misbruget med Skatteydernes Midler. — Hvad svarede nu den liberale engelske Nationaløkonom? Han an-

førte, at Nationens samlede Udgifter kunde deles i to meget ulige Dele: den største Del omfattende Individernes Udgifter, den mindste Del omfattende det Offenliges Udgifter. Blandt begge Arter af Udgifter kunde der være unyttige Udgifter eller Udgifter, der vanskeligt lod sig forsvare; men Rimeligheden var for, at de daarligt betænkte Udgifter vilde udgøre en større Brøk af de private end af de offentlige Budgetter; det skulde ikke undre Senior, om en nøjagtig Undersøgelse vilde vise, at Staten mere omhyggeligt end de Private overvejede Udgiftsbudgettet, om de Private vare mere ødsle end det Offenlige! — Naar man nu betænker, at den gamle liberalistiske Skoles Standpunkt var det, at Statsvirksomheden burde indskrænkes til det mindst mulige, saa vil man forbavses over at høre Senior udtale en Anskuelse som den ovenanførte. Om Anskuelsernes Rigtighed eller Ikke-Rigtighed kunde der være adskilligt at sige, — overraskende er den i ethvert Fald, naar den kommer fra en af de gamle Liberale. — Og hvorledes stiller Say sig til Seniors Udtalelse? Ja, han synes gladelig at acceptere den, — dog med én Reservation: Regeringen maa ikke være i Hænderne paa en »école doctrinale«; — hvis Regeringen er i Hænderne paa »en Skole, hvis Princip er at omdanne Skatten til et Redskab til Formuernes Nivellering; hvis Regeringen og Folket tror, at Samfundet har en højere Opgave, nemlig at forfølge den sociale Forbedring ved alle Midler, i Nødsfald med Opofrelse af Individernes Frihed og Ejendom for det, som man maa betragte som Samfundets Vel«, — ja i saa Fald er der ingen Grænser for Udgifternes Stigning, og saa maa man være belavet paa det allerværste, thi saadanne »doktrinære Skoler« regerer despotisk og tyrannisk.

Det fjerde Foredrag skildrer de demokratiske Skatter i Florens i det 14. og 15. Aarhundrede. »Moralen« er denne: Folkepartiet havde bekæmpet Uligheden og Vilkaarligheden i Beskatningen; men da det kom til Magten, vilde det nok have Ulighed, naar blot Uligheden kom til at gaa ud over Modstanderne; — nu gjorde det sig skyldig i det samme,

som det tidligere, da det endnu ikke var kommet til Magten, havde beklaget sig over; men Straffen udeblev ikke: »Ved at tillade Vilkaarligheden ligeoverfor de overvundne Partier, havde Folkepartiet forberedt Tyranniet; da Folket rejste sig, var det for sent. Karl V.s Hære gjorde det af med Republikens Rester.«

Det femte Foredrag omhandler Skattevæsenets principielle Omformning i Frankrig efter Revolutionen 1789, og de tre sidste omhandler Indkomst- og Formueskatter i England, Italien, Tyskland og Schweiz.

De otte Foredrag indeholder ikke lidet af Interesse; deres Form er klar og behagelig, omend temmelig løs, og kedelige er de paa ingen Maade. Men deres Tendens er antidemokratisk og deres Forfatter mangler al Sympathi for Nutidens socialpolitiske Bevægelser. Havde Pladsen tilladt en udførligere Redegørelse for Foredragenes Indhold, vilde der her kunne være blevet fremdraget: paa den ene Side endel interessante Bemærkninger og faktiske Oplysninger samt adskillige Anekdoter, — paa den anden Side en stor Mængde uholdbare Argumenter og forkerte Anskuelser. I det hele maa det vist indrømmes, at Foredragene ikke ganske opfylder de Forventninger, Léon Says berømte Navn maa vække.

A. P.-St.

H. Struer: Om Indførelsen af en Værdimaaler i Varer for Prioritetsgæld. København 1888. G. E. C. Gad. (85 Sider.)

Efter en Udvikling om, hvilken Skade Guldmøntfodens Indførelse har medført for Ejerne af Ejendomme, der er behæftede med Pantegæld, særlig for Ejerne af Landejendomme, gaar Forf. af ovennævnte Skrift over til en Fremstilling af, hvorledes han har tænkt sig, at man kunde indføre en Værdimaaler i Varer for Prioritetsgæld eller som han ogsaa kalder det en Normaltaxt for Beregningen af Værdien af Pantegæld i fast Ejendom og Rentebetalingen af samme. Derefter søger han at belyse en saadan Normaltaxt's Betydning først for Ejerne af de behæftede Ejendomme, dernæst